

שולחן ערוך אבן העזר סי' קפ"ט	משיבת נפש	משנה ברורה ה"ו	ליקוטי הלכות ה"ב	ליקוטי מוה"ר ה"א	יום להודש	יום
י.א.	תסא-תסב	חזרה	קצו	יג.	כ"ח	שבת
י.ג.	תסג-תסד	יא.	קצו	יג.	כ"ט	א
י.טו.	תסה-תסו	יא:	קצח	יד.	א'	ב
י.ז.	תסז-תסח	יב.	קצט	יד:	ב'	ג
י.ט.	תסח-תסח	יב:	ר	טו.	ג'	ד
י.כא.	תעא-תעב	יג.	רא	טו:	ד'	ה
י.כג.	תעג-תעד	חזרה	רב	טז.	ה'	ו

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

248 | פרשת וארא | כ"ח טבת תשפ"ב

דבר המערכת

בימים אלו, ימי השוכבים הקדושים והמסוגלים, אשר נועדו לתקן ולחדש בדקי הקדושה, יוסיפו בעזרת ה' נדבכים לחיזוק קדושת המחנה, וביצור החומות והגדרים נגד פגעי הטכנולוגיה.

עלינו לזכור את הזכייה העצומה הטמונה במלחמת הקדושה, כי לא מחשבותינו מחשבותיו יתברך, ובעוד שלאדם נדמה שאם הוא רחוק משלמות אין טעם בכל מלחמתו, הרי שאצלו יתברך יקרה מאד כל תנועה והעתקה במלחמה זו, ואפילו של הפחות שבפחותים. ואדרבה, **כאשר הרחוק ביותר מתגבר ומתאמץ בנקודת מלחמה כלשהיא, הרי זה יקר אצלו יתברך פי כמה.** ויסוד זה צריך לעמוד לנגד עינינו, להתחדש במחשבה דיבור ומעשה בכל יכולתנו, לרצות לצאת מגלות מצרים.

טבעם של בני אדם להזקין ככל שהזמן מוסיף והולך, ואם בשבוע הראשון של שובבי"ם עדיין היתה התחדשות מסויימת, הרי שעם חלוף הימים מתעמעם זוהר חביבות הזמן. אבל לאמתו של דבר, כבר אמרו חז"ל **"מעלין בקודש ולא מורידין"**, כל תוספת קדושה מוסיפה כוחה ביתר שאת. וכפי שאנו רואים בפרשיות אלו בעצמם, איך הגאולה מוסיפה והולכת עד יציאת מצרים, קריעת ים סוף, מתן תורה, בנין המשכן והשראת שכינתו בתוכנו, וכן הלאה. כי כך טבֵּעָה של קדושה, שהיא מתחדשת והולכת.

אם אמנם החושך וההסתרה של דור המבול והטומאה התגברו בדורנו כל כך, הרי שהזכייה העצומה לכל התגברות הוכפלה לאין שיעור וערך, וכל אנהה וכל גדר קדושה מבהיקים מסוף העולם ועד סופו.

הבה נאמין למנהיג הרחמן שמתחנן בפנינו לתת לו את הטיט והאבנים לבנין בית קדשנו הרוחני, לא נחסוך בתפילה וצעקה, בהתחדשות באומץ ובגבורת הלב. כי הוא גמר ויגמור, למי שלא יתיישב וימשיך לצעוק גם אם הוא נפל לעמקי שאול תחתיה.

רק נטה אוזן לקריאת החיבה של אבינו אוהבנו: **"שובו בני שובבים ארפה משובותיכם"** (דמיה כב, ג).

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק תלמודיו

אמר פעם מוהר"ן: **"אנשי העולם נוהגים לומר לאדם המשתדל לפרנסתו: 'אתה עשה והקדוש ברוך הוא יעזר לך'. ואני אומר: 'כִּשְׁה' יעזר אָז תוכל לעשות' - די וועלט זאָגט: 'דו טוא און גאט וועט דיר העלפן', איך זאָג: 'אז גאט וועט העלפן וועט מען טאהן'."**

יחליץ עני בפניו

ולעבודה זרה, וכפי שחז"ל אומרים: "למה לקו המים תחילה בדם, מפני שפרעה והמצריים עובדים ליאור, אמר הקב"ה אכה אלוה תחלה ואח"כ עמו" (שמו"ר ט, ט).

מה טיבו של יאור לאלוהות? - רבי נתן מאיר את עינינו וכותב: "יאור מצרים הוא נילוס שהיה פרעה עושה אותו עבודה זרה, כי הנילוס היה עולה ומשקה את כל ארץ מצרים וכל טוב מצרים מהנילוס, והיה פרעה עושה אותו עבודה זרה, כי לא היה מאמין שכל הברכה והעשירות הכל רק מה' יתברך. וזה בחינת העבודה זרה של תאות ממון, שהממון הוא עבודה זרה אצלו כאילו כוחו ועוצם ידו עשה לו החיל הזה ח"ו" (ליקוטי הלכות, ברכת המזון ד, ט).

הוי אומר: כשהכה ה' את היאור, היתה זו מכה לעבודה זרה זו של תאות ממון, שמצרים היתה שטופה בה. "כי מצרים מלאה גילולים ועבודה זרה שהוא תאות ממון, שכל העבודה זרה תחובים שם" (שם, פורים ו, ט), וכאשר רצה הקב"ה לטהר אותנו מתאוה וטומאה זו, הביא אותנו לתוך גלות מצרים בעניות ודחקות נוראה.

"כי עיקר תיקון העשירות הוא עניות, דהיינו מי שאינו מתגאה בדעתו ומחזיק עצמו כעני, כי אי אפשר לו לצאת ידי חובתו בזה העולם כנגד השם יתברך, ואם כן אפילו לחם צר ומים לחץ אינו מגיע לו לפי מעשיו, רק השם יתברך זן את העולם בחסדו, ואם כן אין עני יותר ממנו, כי הוא אכל דלאו דיליה [= שאוכל מה שאינו שלו]. וכשמישים אל לבו האמת יודע זאת בבירור, אזי טוב לו תמיד ויזכה לעשירות אמיתית, שהוא מה שאמרו חז"ל 'איזהו עשיר השמח בחלקו', כי ישמח תמיד בחלקו, מאחר שיועד שהכל חסד גדול מהשם יתברך יתברך אפילו לחם צר ומים לחץ. ועל ידי זה גם יזכה לעשירות ממש, לכל הון דעלמא, כי מי שהוא קטן בעיניו ויש לו הסתפקות ומקבל הכל באהבה ובשמחה, יזכה אחר כך לעושר וגדולה" (ליקוטי הלכות שם).

איזו מתנה נפלאה היא העניות כשמקבלים אותה באמונה; זהו סוד העושר האמיתי! מי שמאמין שהעניות יאה ונאה לו לפי מעשיו הרי הוא תמיד שמח, כל הרחבה פעוטה גורמת לו להודות ולראות בחסדי ה', וגם כשהוא מעשיר הוא לא שוקע במיריות הנוראה של תאות ממון לרצות עוד ועוד ולהרגיש תמיד חסר, אלא לחוש בחסד חיים שנעשה עמו שלא לפי מעשיו, ולהודות ולהלל בכל רגע ורגע על גודל החסדים.

בל נתפתה ללכת בדרך רשעים "שהם בהיפך מכל זה; כשהוא עני, הוא בכעס על השם יתברך על עניותו וחסרונו. ותיכף כשיש לו איזה ממון, הוא מלביש עצמו במלבושים שאינם ראויים לו לפי ממונו, ועל ידי זה חסר לו עתה יותר מבתחילה, ועל ידי זה חיי מרים ומרורים תמיד" (שם). כי אין צרה גדולה יותר מתאוות ממון שממרת את החיים ועוקרת את האדם משתי עולמות. ונסיון העניות נועד לטהר מתאוה זו, ולהכיר שכל משהו שיש לנו הינו חסד חיים ועל ידי זה לזכות להיות שמחים באמת וגם להמשיך שפע רב.

למה תמיד אצלו זה הולך בקשיים כאלה, כל חודש וכל שבוע מחדש הוא נלחם על קיומו, הפרנסה בקושי והחובות בשפע, והיו חיך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם! למה לא מזומנת לו פרנסתו בריווח בכבוד ובנחת כמו שכנו פלוני?! מה התועלת מכל היסורים הללו?! נדמה לו שאם היה לו שפע רב היה יכול לשבת וללמוד ביישוב הדעת ולעבוד את ה' בשמחה כדבעי.

יסוד היסודות בשליחותו של אדם עלי אדמות הוא בירור האמונה, זהו גם יסוד זכרון יציאת מצרים שעל זה סובבים כל המצוות כולם (ליקוטי מוהר"ן ח"ב, עד). כי **"כל התורה והמצוה הכל בשביל להמשיך עלינו האמונה הקדושה שגילה לנו ברחמינו על ידי יציאת מצרים, על ידי האותות והמופתים הנוראים שעשה עמנו עד אין חקר, שעל ידי זה ראינו עין בעין כי ראוי לנו לעבדו ולקבל עול מלכותו באהבה"** (ליקוטי הלכות, בציעת הפת ו, כא). ומעיקרי האמונה: להודות לה' על כל מדה ומדה שהוא מודד לנו, בין במידה טובה ובין במידת פורעניות, ולקבלם באהבה ובשמחה (ברכות ט, ס). **"אמונה פירושה, שלא להרהר אחר מידותיו יתברך, ולהשתעבד להאמין בו גם כאשר ההבנה השכלית סותרת זאת."**

בסוף הפרשה הקודמת ובתחילת פרשתנו אנו לומדים על התוכחה של השי"ת למשה על שהרהר אחר הנהגת היסורים והגלות באמרו "למה הרעותה לעם הזה", מה שגרם - כדברי חז"ל - שלא יזכה לראות את הארץ הנכספת. והרי זה מלמדנו **עד כמה עלינו להיזהר מלהעלות על דעתנו ומחשבתנו את השאלה 'למה הרעותה'**. כי אם האדם הגדול בעניקים נתפס על כך ולא היה יכול לרדת לסוף דעת הנהגתו יתברך במהות וטיב היסורים, כל שכן אנו דלי דלים ואיזובי קיר שאסור לנו להרהר אחר שום הנהגה ולנסות להבין למה ומדוע נוהגים עמו כך, רק להאמין שהכל לטובה, לקרב ולא לרחק.

כך גם בעניות ומחסור ח"ו - יש לזהר מאד מלהרהר אחר הנהגת השי"ת. כי מלבד פגם האמונה החמור שבדבר, הרי זו גם הסיבה להתעצמות העניות חלילה. וכפי שרבי נתן מגלה: "העני, מגודל עניותו ודחקו ח"ו, מתרעם על מידותיו של ה' יתברך, שזה בחינת פגם המשפט. כי באמת כל אדם ראוי לשפוט עצמו ולהבין כי ה' הצדיק על כל הבא עליו, ועדיין ה' יתברך מיטיב עמו מאד לפי מעשיו, אף בגודל דחקו ועניותו, אך **מחמת חסרון ובלבול הדעת של העני הוא מהרהר אחר מידותיו יתברך, ומחמת זה מתגבר העניות ביותר ח"ו, ועל כן בתר עניא עניותא אזל"** (ליקוטי הלכות, גביית מלוה ג, ד).

אבל בכל זאת אולי נציץ מבין החרכים לבין בתרי אמריו של רבי נתן, להבין אפס קצה החסד הגנוז בעניות ודחקות:

בפרשתנו אנו למדים על מכת דם שבו הוכה היאור שבמצרים. לא בכדי נבחר היאור כדי להכותו; היאור שימש להם לאלוהות

שובו בנים שובבים!

ויחזק לב פָּרְעָה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה'

לא פחות מחמשה פעמים כתוב בפרשתנו שה' חיזק את לב פרעה, ועל אף כל המכות הקשות הכביד את לבו ולא הוציא את בני ישראל ממצרים. וכבר ידענו שהתורה היא נצחית, ואכן גם אצלנו שייך בחינה זו, שה' מחזק לפעמים את לב האדם לבל ישוב ח"ו. וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פרק ו הלכה ג):

"ואפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים, עד שיתן הדין לפני דיין האמת שיהא הפרעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו, שמונעין ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו, כדי שימות ויאבד בחטאו שיעשה... לפיכך כתוב בתורה 'ואני אחזק את לב פרעה', לפי שחטא מעצמו תחילה והרע לישראל הגרים בארצו שנאמר הבה נתחכמה לו, נתן הדין למנוע התשובה ממנו עד שנפרע ממנו, לפיכך חיזק הקב"ה את לבו".

אמנם, אפילו במצב כזה - כשמדובר כבר ישראל - מתלבש הקב"ה ברחמינו בתוך ההתחזקות, ומרמז לו לאדם שישוב אליו על אף הכל, וכלשונו הזהב של רבי אברהם ב"ר נחמן:

"אפילו אם עשה האדם מה שעשה ועבר מה שעבר, שאז כביכול הוא יתברך מוסיף לרחוק בבחינת 'ויחזק ה' את לב פרעה', כי הרע שבמדמה שבלב כל אחד היא בבחינת פרעה כמואב בליקוטי הלכות הלכות שלוחין הלכה ה'. אבל באמת, גם אז מצמצם את עצמו השם יתברך מאין סוף עד אין תכלית, ומרמז לו רמזים שיתקרב אליו בסיבות מסיבות שונות אשר מסבב בכל זה מתעלומותיו הנשגבות, כי הוא יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח. אבל כל רמזותיו יתברך האלה וכל קריאתו אותנו, הוא על ידי נביאיו וצדיקיו האמתיים, שישנוב אליו מכל מיני פיתויים והסתות ומניעות אשר הגביר ויגביר עלינו בכלליות ובפרטיות, וכמואב בדברי אדמו"ר ז"ל על פסוק 'ומשה ניגש אל הערפל אשר שם הוא האלקים' עיין שם" (כוכבי אור, אמת ואמונה, אות ה).

להילחם שוב ושוב...

ויחזק לב פָּרְעָה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה'

גם אחרי שפרעה מקבל מכה אחר מכה, הוא מכביד שוב ושוב את לבו. וכך הוא גם אצל כל אחד, שאף שהסטרא אחרא מקבלת ממנו מכות, והוא מתגבר עליה ומכניע אותה בכל פעם - הרי היא מתעוררת שוב ושוב.

"כמו פרעה שבכל עת שבא עליו איזה מכה נכנע קצת, אבל אחר כך חזר והתגבר, כמו שכתוב ויחזק לב פרעה ויכבד את לבו וכו', ואפילו אחר שהביא ה' יתברך עליו כל העשר מכות והוכרח להוציא את ישראל ממצרים חזר וקיבץ כל חיילותיו ורדף אחריהם. וכמו כן ממש עובר על כל אדם בכל זמן, וכל אחד יכול להבין בעצמו על זה לפי בחינתו וערכו איך שעוברים עליו כמה עליות וידידות כמה וכמה פעמים" (ליקוטי הלכות, שילוח הקן ד, ט).

ואם לא ייבהל האדם, וימשיך לעשות את שלו - תיכנע בסוף הסטרא אחרא לגמרי!

איני סוחר של 'סמאלע'...

שאלה:

המצב שלי בפרנסה דחוק מאד, וחשבתי לנסוע לציון רבינו הק' לשפוך שיחי על זה. אמנם, אמרו לי כמה חברים שרבינו אינו עוסק בענייני גשמיות, וכבר בחיינו לא היה רוצה להתעסק בכגון דא. האם זה אכן נכון? האם לא יעסוק רבינו לשמוע צרתי ולפעול עבורי ישועה גשמית?

תשובה:

רבינו הוא מנהיג רחמן; צערם הגשמי של אנשיו מכאיב לו, ודאגתו נתונה לרווחתם וטובתם הרוחנית והגשמית כאחד.

וכשנבאים לפניו ומספרים לו על צער, כאב וחולי, הוא מרגיש את הצער של האדם יותר ממנו, "וממש נוטפים ממנו הדמים מגודל הצער". כפי שהעיד רבינו: "כשאחד מספר לי צערו, אני מרגיש בעצמי הצער יותר ממנו. וממש נוטפין ממני הדמים מגודל הצער שאני מרגיש יותר ממנו" (שיחות הר"ן, קפח).

ובאהבתו הגדולה לאנשיו, הוא חפץ להיטיב עמם גם בעולם הזה. "כי הצדיק אוהב את אנשיו באהבה גדולה ורבה מאד, וחפץ בטובתם מאד באמת. אם היה אפשר לו, היה נותן להם כל הטוב שבכל העולמות. וגם בעולם הזה הוא רוצה שייטב להם מאד! אף על פי שאין זה צורך גדול באמת, כי העיקר הוא טובת העולם הבא הנצחי, אף על פי כן הוא רוצה בטובתם מאד גם בעולם הזה, שיהיה להם כל טוב, חצרות מצוירות וגינות וכיוצא" (חיי מוהר"ן, תעא).

והוא אף "חפץ מאד שיהיה לנו פרנסה" מסודרת וקבועה, וכמואב: "מכבר אמר שחפץ מאד שיהיה לנו פרנסה. אף על פי שבטחון גם כן טוב מאד, אף על פי כן טוב מאד כשזוכין שיש לו מעמד פרנסה, כי במקום עבודת הבטחון במקום זה יעשה עבודה אחרת" (חיי"מ, תקא).

כך שגם אם מה שאמרנו לך חבריך, אכן נכון, כי בוודאי עיקר עסקו של רבינו הוא להצילנו מצרותינו הרוחניות ולקרבנו להשם יתברך, ובוודאי שעיקר נסיעתו לציון רבינו הק' הוא עבור צרכי נשמתנו - אעפ"כ אין זה נכון כלל לחשוב ולומר שרבינו אינו עוסק להמשיך עלינו גם שפע טובה וברכה גשמי.

וכדי לבאר ענין זה באר היטב יקצר הגיליון (וכבר הוקדשו לך שני מאמרים ארוכים ומפורטים בספר 'בעקבי הצאן', לך נא ראה שם). אמנם, בקצרה אעתיק לך את המשל שסיפר רבינו לענין זה, וממנו תבין עיקרי גדרי הענין:

"פעם בא אחד אל רבינו ז"ל וביקשו שיברכו בברכת פרנסה, אמר לו רבינו ז"ל: אמשול לך למה הדבר דומה: לסוחר בדים גדול שבא אל הסיטונאי, והזמין אצלו כהרגלו כמות גדולה של בדים. פעם, אחר אצנתו את הברד, כשהחל לנסוע עם עגלתו לא נסעה העגלה כהוגן מחמת רוב הסחורה הטעונה, נכנס אל הסיטונאי וביקשו: אולי יש לכם מעט שמן מכוונה הנקרא 'סמאלע', למרוח בו את אופני העגלה כדי שתיסע כהוגן? ענה לו הסיטונאי: יש ויש! נתן לו הסיטונאי את הסמאלע, ובשפע. ואכן החליקו האופנים, ונסע הסוחר עם עגלתו כהוגן.

באמצע הנסיעה פגש חברו הנוסע בעגלה לקראתו, כשראה אותו חברו נוסע ומחליק יפה כל כך, שאלו לסיבת נסיעתו המהירה כל כך, ענה לו: זה הסיטונאי הנמצא במקום זה וזה מרחק לי מהסמאלע על צירי העגלה, וזו הסיבה לנסיעתי המהירה. לא חשב חברו הרבה, קם ונסע אל הסיטונאי בחשבו שסיטונאי זה הוא סיטונאי של שמן מכוונות. נכנס אל הסיטונאי וביקשו שמן מכוונות. אמר לו הסיטונאי: על מה תדבר? ענה לו: ברצוני שמן מכוונות כמו שמכרת לחברי הסוחר.

אמר לו הסיטונאי: אסביר לך הדבר - פרנסתי היא ממסחר בדים, ותברך קונה אצלי תדיר סחורה, וכשראיתי איך שעגלתו לא מושכת היטב לרוב הסחורה שהעמסתי על עגלתו, השגתי ונתתי לו את הסמאלע. אבל אתה בא ורוצה רק סמאלע, דע לך, איני סוחר של סמאלע!

הפטיר רבנו ואמר להלה: אלו מאנשי הדבוקים וכוזבים אחרי, כשרואה אני באחד מהם שאינו יכול לעבוד את ה' כדבעי מחמת חסרון פרנסה וכדומה, מברכם אני בברכת פרנסה (כדי שעגלתם הקדושה תסענה בסחורה תיסע היטב). אבל אתה, שמבקש רק פרנסה - איני סוחר של סמאלע!"

עד כאן מהמובא בספר שיח שרפי קודש (חלק ה, אות מח)

אמור מעתה:

רבינו הקדוש מוכן לספק 'סמאלע' - של פרנסה ושאר ישועות גשמיות - בשפע, ככל שהדבר נצרך לשימון' גלגלי העגלה הטעונה בסחורה רוחנית נצחית.

אך מי שמתדפק על דלתו, ומבקש קצת 'סמאלע', הוא מפנה אותו לכתובות אחרות... "איני סוחר של סמאלע"; לא באתי לעולם לְשִׁמּוֹן גלגלים חורקים של עגלה ריקה מסחורה נצחית.

לא זו בלבד שרבינו אינו סוחר של 'סמאלע' גשמית, אלא שהוא אף יודע - ומחזיר זאת באנשיו שיידעו גם הם - שה'סמאלע' מצד עצמה, מיותרת לחלוטין, ואם היא לא משמשת אך ורק לשימון הגלגלים של העגלה הרוחנית, היא מאוסה ומלכלכת, ואף מזיקה.

כך שאין שום תועלת וטובה בהשפעת 'סמאלע' על אדם שאינו מעמיס את עגלתו בסחורה רוחנית אמיתית. אדרבא, היא גורמת לו נזק נצחי.

'ובודאי אין עיקר רחמי השם יתברך לתת להאדם פרנסה ובריאות וכיוצא בזה, כי מה יתרון לו בכל זה אם לא יזכה חס ושלום על ידי זה להתקרב אליו יתברך. כי בודאי אין זה נקרא טובה ורחמנות אם יתנו לאדם אלף אדומים או יותר במתנה, ואחר כך יכיו ויסרו אותו בעיניו קשים ומרים כמה מאות שנים. ובפרט השם יתברך שהוא יודע כל העתידות, ומי יודע כמותו שכל העולם הזה הבל וריק כצל עובר, ואין שום טובה של העולם הזה נקראת בשם 'טובה' כלל. ואין שום טובה ורחמנות נקראין בשם 'טובה', כי אם כשיצמח מזה איזה טובה וישועה לעבודת השם יתברך" (ליקוטי הלכות נישאת כפים ד, ז).

זאלטס האבן געפילט אלעס גוט'ס!

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע
בתוך רשימותיו של הגר"ם שכשע"ה אשר ציון ורשב"ל לפני לויכון.

לקט ספריים

ספרי חסידות

ענין השפלת הגאווה

התחייבה הכניעה בסיבת הגאווה, לשתי סיבות, האחת, מפני שמדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה, ואחר שבקש להתרומם יותר מן הראוי לו, ראוי שתכנע ותשפול מדרגתו. והשנית, כי טבע היצירה כן חייב להיות, כל דבר מתקיים ונשמר במקום הנחתו הטבעי, ושיפסד כשיהיה בזולת מקומו, כאשר יקרה לאויר אם יונח למטה מהמים, או לארץ אם תוכרח להיות למעלה מהאוויר. ועוד כי טבע היצירה חייב להיות העליונים מעותדין לקבל השפלות, ולהיות התחתונים מעותדין להתרומם. ומפני זה אמרו (אבות א, יג) נגד שמא אבד שמיא, כי טבע המציאות כן חייב.

'דבר האבד' בחול המועד

טעם ההיתר בדבר האבד

חכמים התירו לעשות מלאכה בחול המועד לצורך דבר האבד, והיא, שאם לא יעשה מלאכה זו בחול המועד יבוא לידו הפסד ואבדת ממון. וביאר הריטב"א (מ"ק יג. ד"ה אלא אמר) כי טעם איסור מלאכות בחול המועד הוא משום טירחא שלא למעט בשמחת הרגל, והתירו חכמים כל שהוא לצורך המועד וכל שהוא דבר האבד, כדי שלא יהא דואג על אבדתו וימנע משמחת יום טוב.

שיעור טורח כנגד הפסד

בגדר 'דבר האבד' מצינו חילוקים רבים: יש אופנים שהתירו חז"ל אפילו 'מעשה אומן' בפרהסיא כדרכו, ויש שאסרו לגמרי אפילו באיסור טירחא לבד. וקשה לדמות דין אחד למשנהו, כלשון הגמרא (שם יב.) 'הלכות מועד עקורות הן ואין למדות זו מזו'. וכדי לעמוד על עיקרן של דברים אנו צריכים לדברי הרמב"ן שכתב בשם הראב"ד (סוף פסוקי חוה"מ) דשיעור חז"ל טורח כנגד הפסד הוא נתיב כנגד טורח, כמה עלול להפסיד אם לא תפיר המלאכה, וכמה גדול הטיחאם איש במלאכה, שאם הפסד גדול מותר יותר לטרוח בו, ואם הפסד קטן מותר פחות לטרוח בו.

שיעור הטיחא

מצינו מלאכה שכינוהו חז"ל כטירחא גדולה ואסרוה לעשות אפילו במקום הפסד גדול, כמו שנפסק בשולחן ערוך (סי' תקל"ז ס"א) שאסור לדלות מים מבור של מי גשמים או מבריכה כדי להשקות ממנה שדה, מטעם שהיא טירחא גדולה, ואף שעלול מפני כך להפסיד הפסד גדול. ומאידך, מצינו שהתירו אפילו הפסד מועט כשאינו טירחא יתירה, שהתירו להחזיר תרנגולת שישבה על ביצים וברחה כדי שלא להפסיד את הביצים, אפילו שהוא רק הפסד מועט. ולא התירו את זה רק בתוך ג' ימים לבריחה, שאין טירחא גדולה בחזירתה (סי' תקל"ז ס"ד ע"י ש"פ פרטי הדין).

שיעור הפסד

כמו כן מצינו כמה הגדרות מה נקרא הפסד: בגמרא (מו"ק ב.) איתא שאין מתירין רק אם יש הפסד בגוף הקרן, אבל משום מניעת ריוח אין מתירים. אבל אין זה כלל ברור, שמצינו לפעמים שגם פקול בגוף הקרן אינו חשוב כהפסד. לדוגמה: אסור לתקן בגד או מנעלים קרועים במלאכת אומן אף אם ייקרע יותר אם לא יתקנם במועד, דכיון שהוא קרוע כבר אז בשביל מעט תוספת פקול לקול לא נקרא דבר האבד (סי' תקמ"א ס"ד). ומאידך מצינו שגם מניעת ריוח הוא לפעמים בגדר הפסד, שאם מזדמן לאדם עיסקה שיכול להרויח בה ריוח שאינו מצוי, הואיל וחיי האדם ופרנסתו תלוי בעיסקאות ואם לא יתעסק בה במועד יפסיד את הריוח, הרי זה נחשב כדבר האבד (סי' תקלט ס"ה ע"י ש"פ).

ועל כן קשה ליתן כללים ברורים בזה, ועל כל דבר יש לשאול למעשה לחכם, רק נביא כאן כמה דוגמאות שדנו בהן הפוסקים:

כיובי אור עלעקטר"י בחול המועד

יש לדון במי שרגיל לכבות את אור עלעקטר"י כשיוצא מן הבית בכל ימות השנה, האם מותר לו לכבות גם בחול המועד כדי שלא לאבד את ממונו לריק, דלכאורה כיובי זה אין בו צורך המועד והוא רק להציל את ממונו, ולכאורה היה מקום לומר שאם יוצא רק למשך כמה שעות שאין זה הפסד כל כך אסור לטרוח בו, והיה אפשר לדמות למנעלים קרועים שאסור לתקן. ויש להביא כעין ראיה לזה ממה שכתב הש"ך ביורה דעה (סי' קב סק"ח) הדוצאות תשמישי האדם שרגילים להשתמש בהם מידי יום ביומו אינו חשוב להפסד כל כך.

אכן בספר חוט שני (עמו קפד) העלה שאין בזה חשש, על פי לשון הרמב"ן (סוף הל' חוה"מ) שכתב בגדר דבר האבד: 'כל שבני אדם חושבין אותו להפסד וטורחין בו משום כך, מותר מן התורה, וזהו מסרן הכתוב לחכמים... והם הוסיפו לאסור בטריח" ע"כ. ומבואר מלשוננו שכל דבר שבני אדם היו טורחים לעשות מלאכה כזה בימות השנה כדי שלא לאבד ממון, מותר לעשותו גם בחול המועד, דכיון שדרך בני אדם לעשות כך בימות השנה, אע"פ שאין זה הפסד ממשי שדרך בני אדם להתחשב עם זה, לעומת הטיחא הקלה הזו נחשב הפסד כזה לדבר האבד.

תיקון דלתות וחלונות

דלת מחסן שנתקע ויש שם דברים זולים ואינם חשובים, אם היא מלאכה שיצטרכו מעט טורח עבורו, יש לומר דלגבי טירחא כזו אין ההפסד חשוב דבר האבד (הל' חג בנה עמו' קפה). וכל דבר הוא לפי עניינו, דאילו אם נשבר הדלת או החלון שבתוך הבית באופן שיש חשש לגניבות, מותר לתקנו גם במלאכה אומן ללא שינוי, כל שלא כיון מלאכתו למועד, שהרי אם ניח הפתח פתוח והדלתות שבורות נמצא מאבד כל מה שבביתו. וכל שכן בזמן הקור שמותר לתקן חלון שנשבר גם כשאין חשש לגניבות (סי' תקמ"ט).

תיקון פיצוץ בצינור

כמו כן, אם אירע פיצוץ בצינור העובר תחת רצפת הבית, מותר להביא בעל מלאכה להוציא המרצפות ולתקן הצינור, כדי שלא יפסיד את המים ולא ייזק מנזילות. אמנם לאחר התיקון, אסור לרצף בחזרה את הבית, אלא אם יש חשש שאפשר להיכשל וליפול. או אם הבעל מלאכה יקח מחיר יותר יקר עבור המלאכה לאחר המועד, מותר לעשותו במועד (עו' סי' תקל"ז ע"י ש"פ סקמ"ט).

כתיבת חידושי תורה

גם הפסד רוחני נחשב כדבר האבד, ומטעם זה כתב הט"ז (סי' תקמ"ה ס"ק יג) שמותר לכתוב חידושי תורה בחול המועד, דכיון שכל עת ורגע מוטל עליו לעמוד לתורה ולחדש בה כפי יכולת שלו אין שייך לומר בזה ימתין עד אחר יום טוב ואז יכתוב החידוש, דאדוות זמן יהיה עליו חיוב אחר לחדש אחר כך חידושים אחרים, ואם יתעכב בכתיבת החידושים שלמד תוך המועד יצטרך ללמוד שנית מה שלמד כבר זה יבטל אותו מלימוד חידושים אחרים

מקומות האסורים משום יחוד

ה. דירת שני חדרים מפוצלת שיש יציאה נפרדת לכל חדר ואין ביניהם חדר משותף ביחד, אבל יש דלת בין שני החדרים - אם הדלת נעול, מותר לשהות איש בחדר זה ואשה בחדר זה, גם אם המפתח ביד האישה. ויש מתיירים אפילו אם הדלת אינו נעול רק סגור (עו' שעה"צ סי' רלט ס"ק"ו ומשמרת היחוד שם ס"ז). ובית אחד של שני קומות ויש לכל קומה יציאה נפרדת, אפילו אם יש פתח פתוח ביניהם, אינו נדון כחדר אחד ממש, רק כשני חדרים שיש ביניהם דלת סגור ולא נעול (דבר הלכה סי' י"א ס"ג הע' ג).

ו. חדר לפניו מחדר בדירה אחת, חמור יותר מחדר אחד ממש - דבאופן זה, אפילו אם יש בחדר האנשים הרבה שומרים, אסורים משום יחוד מדרבנן, שחוששים שאחד מהאנשים יכנס לחדר הנשים וחבריו יארו במקומם ויעבור על איסור יחוד (ש"ע שם סי' ו"ח"מ שם). ודוקא אם אין האנשים רגילים להיכנס לחדר הנשים בלי רשות, אבל באופן שרגילים האנשים להיכנס בחדר הנשים בלי רשות, הרי זה כחדר אחד שאין בזה איסור יחוד (בני ציון סי' קלח ד"ה והנה).

ז. נחלקו הפוסקים האם גם בשני חדרים בבית אחד שנכנסים אליהם דרך פרזודור, וחדר אחד מיוחד לאנשים וחדר שני מיוחד לנשים, לא מהי הרבה אנשים, מחשש שיכנס איש אחד לבד לחדרו של האשה. ואם יש שומר בחדר של האשה, אפשר להקל (עו' משמרת היחוד פ"ד סי' יא, דלהרמב"ם מותר, וגם לרש"י י"א שאין חוששים שהאשה תכנס).

א. איסור יחוד אינו רק במקום סגור, אלא בכל מקום שאיש ואשה מתייחדים באין רואה, ואפילו בגינה או בבית קברות שאין שם מחיצות ואין מצויים אנשים שבאים לשם באותה שעה, יש איסור יחוד, אם הם קרובים זה לזה באופן ששייך ביניהם הסתכלות ודיבור, או שנתועדו לשהות שם ביחד אפילו הם רחוקים זה מזה (פ"ת אה"ע סי' כב סק"ח, שארית יעקב קידושין סי' ד אות 1).

ב. איש ואשה בחדר אחד, אפילו אם החדר גדול והאיש בזוית זה והאשה בזוית אחרת ואין רואים זה את זה, אסורים משום יחוד מן התורה. וחדר אחד הוא לאו דוקא, אלא אפילו שני חדרים בבית אחד ויש דלת ביניהם, אם הדלת פתוח הרי זה כחדר אחד עקום (דבר הלכה סי' י"א ס"ג הע' ג).

ג. הכרעת האחרונים שיש איסור יחוד גם בשני חדרים בדירה אחת, ואין להקל להתייחד איש בחדר אחד ואשה בחדר השני, אפילו אם יש דלת סגור ביניהם, דהכל נחשב כחדר אחד (עו' ח"מ שם סק"י וחק"א כלל כפו סי' דלרש"י אסור ולהרמב"ם מותר. ופסקו בדבר הלכה שם הע' ב ובשה"ל ח"ה סי' רב ב להחמיר, ועו' חו"א אה"ע סי' לד סק"ד שבאיש א' ואשה א' לכ"ע אסור).

ד. שני חדרים בדירה אחת ויש דלת נעול בין החדרים, אם יש מפתח גם ביד האישה, אסור. ואם אין מפתח ביד האישה רק ביד האשה, וזאת החזון איש (שם אות ב) מותר, שאין חוששים שהאשה תפתח הדלת ותלך אצל האישה, ולדעת הגר"מ פיינשטיין ז"ל אסור (אג"מ אה"ע ח"ד סי' סה אות יט). ואם יש מפתח רק ביד שומר, מותר לכל הדעות.

קיבלתי עתה. והיה בדעתי לבלי להשיבך מפני כבוד חל המועד. אך מדברי גיסך נ"י הבנתי עוצם תשוקתך למכתבי, וגם כי דברינו כולם הם דברי תורה הנוגעים למעשה ולהצלת הנפש. בוודאי מצוה לכתוב גם בחול המועד!":

פרסום מודעות

אם בחול המועד סוכות רוצים לארגן 'שמחת בית השואבה' או 'סעודת הילולא לכבוד רבינו הקדוש' ורוצים לפרסם מודעה בבית המדרש או בשכונה לציבור הרחב, אסור לעשות מודעה בעיצוב גרפיקה כדי למשוך את העין, כי עיצוב גרפיקה הוא מעשה אומן ואין בזה כל כך צורך לעשות מעשה אומן דוקא.

אבל למעשה יש להתייעץ עם חכם, כי לפעמים הוא הזדמנות גדול שעל ידי כך יתקרבו רחוקים לתורה ויראת שמים, ולפעמים יתרבו הלומדים ויתחזקו על ידי זה, ואי אפשר לדחות הזדמנות זו לאחר חג, ובאופן כזה יתכן שזה נחשב כדבר האבד. כענין המבואר בהלכות שבת (סי' שו ס"ה) שמותר להתיר חרמי ציבור בשבת משום דבחו"ל לא יוכל לקבץ הקהל. ויש לדון בגופו של דבר עד כמה נצרך התועלת בזה, שאם אין בזה צורך כל כך יש לומר דדומה למציאה שאסור לטרוח אחריה דחשוב רק כמניעת ריוח, ואם הוא באמת לתועלת יש לומר דדומה למקח וממכר שחיי אדם ופרנסתו תלוי בזה (ע"פ תקלט מש"ב סק"ד).

ונתתי אתה לך מורשה!

דבקותו של רבי אפרים'ל בקדושת ארץ המורשה

רבי נפתלי מנעמירוב (ט"ז)

בסוף ספר 'עלים לתרופה' נדפס מכתב נפלא שכתב רבי נפתלי לאחד מחבריו, וממנו נוכל ללמוד הרבה על התקשרותו לרבינו ז"ל, ונעתיק כאן מעט ממנה:

"מוכרחים להתנחם!"

"יום פ' תצא. אחי ידידי אוהבי מנוער, שמעתי אשר עבר עליך. שמעתי ותרזו בטני לקול צללו שפתי, הומה עלי לבי על צערך המר, צר לי עליך אחי, כי נועם האבתו תקוע בלבי מנוערינו, על כן מר ומרור צערו בלבבי. אך מוכרחין להתנחם, כמו שכתוב 'נחמו נחמו עמי יאמר אלקים', והתורה היא נצחיית ובכל אדם ובכל זמן, וגם עתה אומרת 'נחמו נחמו'."

"כבריהם יכולים להתנחם ולהחיות את נפשנו תמיד"

ומעת שמעתי ולבי דוי על צערו מאז, לבי דוי ורבות אנוחותי ביותר, אך זאת נחמתי אשר ידעתי מנוער, וידעתי אשר מושרש בפנימית לבבו נקודת אמונה אמיתית בה' ובתורתו ובבחיירי צדיקיא אשר המה מעייני הישועה, אשר בדבריהם יכולין להתנחם, ולהחיות את נפשנו תמיד.

"זכינו בנעורינו להתקרב לאור האורות"

...והנה פנימיות לבבך ולבבי, אשר יודעים ומרגישים נקודת האמונה הקדוש מושרשת בלבבנו מנעורינו, מהזכיה אשר זכינו בנעורינו להתקרב לאור האורות, צח הצחצחות בחיר מבחירי צדיקיא, אדמו"ר הנחל נובע מקור החכמה, חכמה אמיתית המלוכשת ומעוטפת באמונה אמיתית דאמתית, אשר נקודת האמונה הקדושה והישירה הזאת הוא מקור החכמה והאמונה צדוק"ל, משם זכינו, שנשרש בנו נקודת האמונה האמתית, להאמין ולהגיד כי ישר דבר ה' צורי ולא עולתה בו. ומכל מה שעובר על האדם נתקרב ביותר אליו יתברך, בשירות ותשבחות והודאות הנאמרים על ידי נעים זמירות ישראל הוא ספר תהלים הקדוש וכו'."

"לא יכבה בלילה נרה"

ומה אוסיף לדבר בזה אשר לבבך יודע כל זאת היטב היטב. האמנם אשר זה כמה שאני עוסק כל כך במעיינות חכמות התורה הקדושה האלו, אשר נשאר אחריי ברכה והשארה לדורות עולם, אף על פי כן כבר הודיע לנו בחכמת תורתו הזך (בליקור"מ ס"א רפ"ה) על פסוק "טעמה כי טוב סחרה", אם רק טועמין טוב טעם ודעת של התורה הקדושה הנועמה אשר שמעו האזינים בנעוריהם מפי צדיק וחסם האמת וכו', לא יכבה בלילה נרה, אפילו על כל החשך וההתרחקות שעובר על כל אחד ואחד.

"כוא תבוא לפה על הציון הקדוש"

על כן עוררה הרישימה הקדושה, ובוא לפה לילה על הציון הקדוש, והבטיח לנו שעל ידי אמירת תהלים על ציון הק' שלו, ובפרט המזמורים היו"ד, יעמוד לנו למחסה ולמגן נצח סלה ועד. ובנדאי אחר מה שעבר עליו בזקנותו כן. מהיושר שבא יבא לפה כנ"ל, והאמנם אשר על ראש השנה בודאי קשה עליו לשבר המניעות, אף על פי כן על איזה יום מימי אלול הק' הבעל"ט בעזרת השם יתברך, ראה להתגבר ולבוא, ויותר אין להאריך לנבון ולנלבב כמוהו.

"זה חובתך בגשמיית וברוחנית"

רק אדבר עוד מעט במאמר התקועית (עיין שמו"ב יד, יד) "כי מות נמות וכמים הנגרים ארצה אשר לא יאספו ולא ישא אלקים נפש" וכו', על כן הנני מסיתו לטוב לחשוב מחשבות עמוקות, להתגבר ולהתקרב לאור ז"ל מחדש, בעובדא ובמילולא, לילך ולומר תהלים על ציונו הקדוש, ואולי יזכה לשפוך לבו לפני השם יתברך, אשר במקום הציון הקדוש מקום הגון ורואי לזה, ולספר את כל אשר עבר עליו מעודו, ונקודת פנימיות לבבו הטוב מבין היטב אשר זה חובתך בגשמיית וברוחנית.

"נתודע כולנו יחד במקום חיותנו ז"ל"

ובסיום דבריו, כותב רבי נפתלי דבר מבהיל שקיבל 'בקבלה אמיתית', וזה לשונו:

"בריי אוהבו תמיד, אשר מרוב אהבתו אשר מושרש בלבבי, וידעתי בקבלה אמיתית אשר בסוף כל סוף, ככלות בשרינו ושארינו והרוח תשיב אל האלקים וכו', אז נתודע כולנו יחד במקום חיותנו ז"ל, על כן הנני מזרז ומחזק עד שיפרח היום, ונסו הצללים ילך ויבא להציון הקדוש, ויכתב ויחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום, בגשמי וברוחני כאות נפשו. נפתלי מאומאן." ע"כ המכתב.

השמדת יהודי פולין נתמלא רבי אפרים'ל בצער גדול על קורות קרוביו וידידיו בתוך המוני יהדות פולין, אך במיוחד הצטער על רבי פנחס'ל, והתבטא שאינו מסוגל לחשוב שהצליחו ידיהם המסוככות של הרשעים לנגוע בגופו הטהור של רבי פנחס'ל עילוי.

והנה השמועה רווחה שמסתמא נספה רבי פנחס'ל ונהרג בידי הנאצים ימ"ש, אבל אבי מורי זצ"ל חקר זאת ונתברר לו שרבי פנחס'ל נפטר בתחילת המלחמה על משכבו בביתו, הלך אבי וסיפר את הידיעה הזאת לרבי אפרים'ל, והיתה ניכרת על פניו של רבי אפרים'ל אנת רווחה שאמנם לא שלטו ידי הרשעים בצדיק קדוש זה.

רבי אפרים'ל לא אבה לראות חיסרון בשום יהודי. תמיד השתדל, כדברי הרבי, "לחפש ולבקש למצוא" נקודה טובה בכל אחד מישראל. בהזדמנות שוחחו לידו שהיום כבר לא רואים הבדל בין גויים לחילונים, כי מלפנים הידלבוש הערבים במלבושים מיוחדים וכשהחלה הקידמה להשפיע אצלם התחילו להדמות בהופעה החיצונית כאחינו התועים.

כשהגיעו הדברים לאזני רבי אפרים'ל, נענה ואמר: 'אם כן, יש לומר שהנאשים הנראים בשבת נוסעים במכוניות, או עוברים על איסורים אחרים, מסתמא שאינם יהודים...' כי באמת ובתמים לא רצה להאמין שישנם יהודים בארץ הקודש שרחוקים מתורה ומצוות.

מעשה היה סמוך לביתו של רבי אפרים'ל, כאשר אנשי חסד נטלו על עצמם לדאוג ולחלק תלושי מזון לנזקקים, דא עקא, שחלק מהתקציבים שלהם הגיעו ממקורות מפוקפקים, והגיעו למקום קנאי ירושלים והחלו במחאה אדירה לקנאות קנאת ה', כשלדבריהם מתחברים המחלקים לפריצי עמנו ומכשילים את המקבלים באשר 'כח הפועל בנפעל'. מנגד, התלקטו במקום הפעילים של החלוקה, והצדיקו את פעולות החסד, וביקשו מהמוחים לבל יפריעו לנזקקים המסכנים מלקבל את התמיכה שתציל אותם מעוניים ומחסורם. וכך החלה להתנהל במקום מהומה מילולית קשה בין שני הצדדים.

מבלי להיכנס לשאלה אם למעשה צריך להמשיך בחלוקה או להפסיקה, נפעם רבי אפרים'ל משני המחנות ונהנה מכוונותיהם, והתבטא ברוב התפעלות: אה, מחלוקת לשם שמים, אלו אומרים 'מצות צדקה' גוברת, ואלו אומרים 'התרחקות מרשעים' גוברת...

<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>
<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>
<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שטען (בראי) אנשין הי"ו ולהוננו</p> <p>הרה"ח ר' יהודה אייבנאק שליט"א</p> <p>להל הולדת הבת</p> <p>יה"ר שייבה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>